

साहित्यशास्त्रावलोकः - II

Programme(s) in which it is offered: Ph.D.Course Work

Course Category:	Schedule of Offering:
Course Credit Structure: 4	Course Code: SKT8113
Total Number of Hours: 60	Contact Hours Per Week:
Lecture: 4 Hrs	Tutorial: None
Practical: None	Medium of Instruction: Sanskrit
Date of Revision:	Skill Focus: Employability
Short Name of the Course: <Max 40 chars including spaces>	Course Stream (Only for Minor Courses):
Grading Method: Regular	Repeatable: Credit/Audit/Non Repeatable
Course Level: Advanced	

Course Description

This course is offered as a Course work for Ph.D. students. It is focused on the Shastric Concepts of Sahitya.

Course Introduction

काव्यलक्षणगुणदोषादिविमर्शने काव्यानामध्ययनेन सह साहित्यशास्त्रगतानां सिद्धान्तानाम् अध्ययनं नितान्तं प्राधान्यमावहति । यतो हि एतेषां सिद्धान्तानां काव्यशास्त्रीयसिद्धान्तानुरोधेन अध्ययनं काव्यानाम् आस्वादे, विमर्शने काव्यधर्मानुसारिणां काव्यानां सृष्टौ च उपकुरुते । क्रमेऽस्मिन् साहित्यशास्त्रे अलङ्कारसम्प्रदायः, रीतिसम्प्रदायः, ध्वनिसम्प्रदायः, रससम्प्रदायः, वक्रोक्तिसम्प्रदायः, औचित्यसम्प्रदायः इत्येते सम्प्रदायाः अतीव मुख्याः। एतैः सह विभिन्नैः आलङ्कारिकैः प्रतिपादितानि काव्यलक्षणानि, काव्यप्रयोजनम्, काव्यहेतुः, शब्दव्यापाराः इत्यादयोऽपि विषयाः नितान्तं प्राधान्यमावहन्ति । सासाहित्यशास्त्रावलोकः- II इत्यस्मिन् पत्रे मुख्यतया काव्यगुणाः, रीतयः, काव्यदोषाः, रसाः इत्येतेषां विषयाणां विस्तृतम् अध्ययनं भविष्यति ।

Course Objective

अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनेन छात्राः -

- ⇒ काव्यगुणानां सामान्यं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।
- ⇒ काव्यदोषाणां तत्प्रभेदानाञ्च विस्तृतं ज्ञानं प्राप्स्यन्ति ।
- ⇒ रसास्वादप्रक्रियां तत्रत्यानि विविधानि मतानि च सुष्ठु ज्ञास्यन्ति ।
- ⇒ काव्येषु नाट्येषु वा रसान् अभिज्ञातुं शक्यन्ति ।
- ⇒ विभिन्नेषु रसेषु विभिन्नानां भावानां निर्देशं कर्तुं शक्यन्ति ।
- ⇒ कस्यचित् काव्यस्य नाट्यस्य गुणदोषविमर्शने समर्थाः भविष्यन्ति ।

Course Outcome

- ⇒ Students will be able to identify the kāvya dōṣās in the various sanskrit poetries.
- ⇒ Students will be able to identify the specific Rasa in the various sanskrit poetries.
- ⇒ Students will be able to identify the Vibhāva, anubhāva and Vyabhicāribhāva in the specific Rasa.
- ⇒ Students will be able to identify the main rasa in the various sanskrit poetries and plays.

PO-CO Mapping

PO-CO Mapping Matrix

CO/PO Mapping	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6
CO1			√			
CO2			√			
CO3			√			
CO4			√			
CO5						

Prerequisites and other constraints

अयं पाठ्यक्रमः अनिवार्यः इत्यतः पूर्वाध्ययनं नापेक्ष्यते । संस्कृतभाषाऽवगमनसामर्थ्यं लेखनसामर्थ्यं च अपेक्ष्यते । केषाञ्चन काव्यानां पूर्वपरिचयः भवति चेत् महान् लाभः ।

Pedagogy

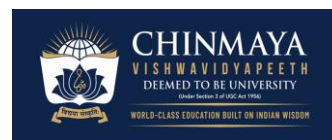
अत्र तावद् तत्तत्सिद्धान्तानुगुणं तत्तदाचार्याणां ग्रन्थानामाधारेण पाठनं भविष्यति । यथावसरं छात्रैः सह संवादाः अपि आयोजयिष्यन्ते । पाठितं विषयमाश्रित्य कदाचित् छात्राणां प्रस्तुतिः अपि भविष्यति ।

Suggested Reading:

- काव्यप्रकाशः – चौखम्बा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
- साहित्यदर्पणः - चौखम्बा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
- नाट्यशास्त्रम् – चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- काव्यालङ्कारसूत्रवृत्तिः – चौखम्बा अमरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- काव्यमीमांसा - चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- ध्वन्यालोकः – चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी
- वक्रोक्तिजीवितम् – चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
- Choudary, Satya Dev. Glimpses of Indian Poetics. New Delhi: Sahitya Akademi. 2002.

Version No:

Approval Date:

- Deshpande, Ganesh Tryambak. Indian Poetics (trans. Jayant Paranjpe) Bombay: Popular Prakashan. 2009.
- Ganesh.R. Alamkaarashastra. (trans. M.C.Prakash) Bengaluru: Bharatiya Vidya Bhavan. 2010.
- Raghavan.V. Some Concepts of the Alankara Sastra. Madras: Vasanta Press. 1941/2005.
- Raghavan.V., The Number of Rasas, Adyar Library, 1940
<https://archive.org/details/TheNumberOfRasas/page/n1>
- Sreekantaiyya, T.N. Indian Poetics. (trans. N.Balasubrahmanya) Bangalore: Sahitya Akademi. 2001.
- Bhānudatta, & Pollock, S. (2009). *Bouquet of Rasa and River of Rasa: by Bhānudatta, transl. by Sheldon Pollock.* New York University Press-JJC Foundation.

Evaluation Pattern

Evaluation Matrix

	Component Type	Weightage Percentage	Total Marks	Tentative Dates	Course Outcome Mapping
Continuous Internal Assessment (CIA) Components*	Assignments (4)		60		Assignments
	Term Paper (1)		40		
TOTAL			100		

* The assignments involved in CIA will be subject to plagiarism checks. A submission with unexplained similarities exceeding 30% for Undergraduate courses, 20% for Postgraduate courses and 10% for PhD courses will be reverted for resubmission. The final submission is subject to score penalization as defined by the course instructor at the start of the course, with a clear communication of the same to all the registered candidates.

Note:

1. Course Outcome mapping of this matrix should match with the PO-CO Matrix.
2. The component type is based on the course and the instructor.
3. The Weightage Percentage for the internal components should be calculated based on the total CIA marks.

Module Sessions

Module 1 – गुणरीतिविमर्शः	08
• Topics –	
◆ गुणस्वरूपम् अलङ्कारेभ्यः गुणानां पार्थक्यञ्च(मम्मटः वामनश्च)	01
◆ प्राचीनानां मतानुसारं गुणाः(वामनः)	02
◆ मम्मटमतानुसारं गुणाः प्राचीनमतखण्डनञ्च	02
◆ काव्यपाकाः तद्धेदाश्च	01
◆ रीतिस्वरूपं तद्धेदाश्च	01
◆ आनन्दवर्धन-कुन्तकमतानुगुणं रीतिः	01
• Readings	
❖ काव्यप्रकाशः – सप्तमः परिच्छेदः	
❖ काव्यालङ्कारसूत्रवृत्तिः - तृतीयाधिकरणम्	
❖ ध्वन्यालोकः – तृतीयः उद्योतः	
❖ वक्रोक्तिजीवितम्	
❖ काव्यमीमांसा – पञ्चमः अध्यायः	

Module Outcomes

एतस्य पाठ्यक्रमभागस्य अध्ययनेन छात्राः

- गुणानाम् अलङ्काराणां च स्वरूपं जानन्ति ।
- रीतिस्वरूपं तद्धेदान् च जानन्ति ।

Module 2 – काव्यदोषविमर्शः	15
• Topics –	
◆ दोषस्वरूपं तद्धेदाश्च	01
◆ शब्ददोषाः	04
◆ अर्थदोषाः	05
◆ रसदोषाः	04
◆ निष्कर्षः	01
• Readings	
❖ काव्यप्रकाशः-सप्तमः उल्लासः	
❖ साहित्यदर्पणः-सप्तमः परिच्छेदः	

Module Outcomes

एतस्य पाठ्यक्रमभागस्य अध्ययनेन छात्राः

- काव्यदोषान् जानन्ति ।
- काव्येषु दोषान् अभिज्ञातुं प्रभवन्ति ।

Module 3 – नाट्यसङ्ग्रहः रससूत्रविमर्शश्च	12
• Topics –	
◆ रसाः, भावाः, अभिनयाः	01
◆ धर्मीणौ, वृत्तयः, प्रवृत्तिः, सिद्धिः	01
◆ रससूत्रम्	01
◆ स्थायीभावाः	01
◆ विभावाः अनुभावाश्च	02
◆ व्यभिचारिभावाः सात्विकभावाश्च	03
◆ नायकभेदाः	01
◆ नायिकाभेदाः	02
• Readings	
❖ नाट्यशास्त्रम् – षष्ठः अध्यायः	
❖ काव्यप्रकाशः – चतुर्थः उल्लासः	
❖ साहित्यदर्पणः – तृतीयः परिच्छेदः	

Module Outcomes

एतस्य पाठ्यक्रमभागस्य अध्ययनेन छात्राः

- नाट्यसङ्ग्रहं जानन्ति ।
- भावान् जानन्ति ।
- नायकभेदान् नायिकाभेदान् च जानन्ति ।

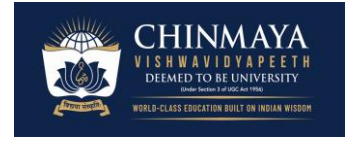
Module 4 – रससूत्रव्याख्याने चत्वारो वादाः	07
• Topics –	
◆ उत्पत्तिवादः	01
◆ अनुमितिवादः	01
◆ भुक्तिवादः	01
◆ अभिव्यक्तिवादः	01
◆ भावः	01
◆ रसाभासः	01
◆ भावाभासः, भावोदयः, भावसन्धिः, भावशान्तिः, भावशबलता	01
• Readings	
❖ नाट्यशास्त्रम् – षष्ठः अध्यायः	
❖ साहित्यदर्पणः – तृतीयः अध्यायः	
❖ रसगङ्गाधरः – प्रथमाननम्	

Module Outcomes

एतस्य पाठ्यक्रमभागस्य अध्ययनेन छात्राः

Version No:

Approval Date:

- रससूत्रस्य चतुरः वादान् जानन्ति ।
- तेषां मध्ये विद्यमानम् अन्तरं जानन्ति ।
- असंलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यस्य भावादिप्रकारान् जानन्ति ।

Module 5 – रसभेदाः

18

- Topics –
  - ◆ शृङ्गारः 02
  - ◆ हास्यः 01
  - ◆ करुणः 01
  - ◆ रौद्रः 01
  - ◆ वीरः 01
  - ◆ भयानकः 01
  - ◆ बीभत्सः 01
  - ◆ अद्भुतः 01
  - ◆ शान्तः 01
  - ◆ रसविरोधः 01
  - ◆ रसानाम् अङ्गाभिभावः 01
  - ◆ रामायणे महाभारते च अङ्गिनः रसस्य समीक्षणम् 02
  - ◆ आधुनिकेषु काव्येषु नाट्येषु चलच्चित्रेषु च रससमीक्षणम् 04
- Readings
  - ❖ नाट्यशास्त्रम् – षष्ठः अध्यायः
  - ❖ साहित्यदर्पणः – तृतीयः परिच्छेदः
  - ❖ काव्यप्रकाशः- चतुर्थः उल्लासः

Module Outcomes

एतस्य पाठ्यक्रमभागस्य अध्ययनेन छात्राः

- रसभेदान् जानन्ति ।
- काव्येषु विभिन्नान् रसान् अभिज्ञातुं प्रभवन्ति ।

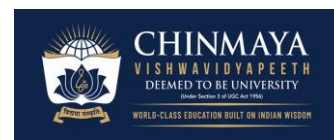
Note: The number of hours may be decided by the instructors based on the content and importance of the module.

Annexure A

Glossary

Version No:

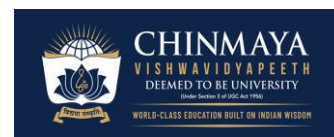
Approval Date:

1. **Course Name:** Title of the course.
2. **Course Category:** Mention the various categories applicable to the course. It could have different categories for different programmes.
3. **Lecture:** A formal discussion by a lecturer with the students on a certain topic, during a particular time slot, with a clear purpose behind the discussion.
4. **Practical:** A lesson in which theories and procedures learned are applied to the actual making or doing of something.
5. **Tutorial:** A session focused on individual/small group interaction with the students, helping them to improve their understanding of a particular topic or concept.
6. **Short Name of the Course:** This will be the name used in the transcript. It can contain a maximum of 40 characters including spaces.
7. **Core Course:** A course that comes under the category of courses which enable students to specialise in the core area of their degree and develop expertise for gainful living. It is a series or selection of courses that all students registered in a programme are required to complete before they earn a degree.
8. **Minor Course:** A course that is not related to the core areas under a Bachelor's degree or Integrated Masters programme but which is meant for enriching and broadening the students' knowledge base and to give them an interdisciplinary education. Students can opt for any Minor courses of their own interest. To be eligible for the award of a degree, students must successfully complete a fixed number of Minor courses, as determined by the University.
9. **Elective Course:** A course that is related to the core areas under a programme but where students can choose whether to opt for it or not. To be eligible for the award of a degree, students must successfully complete a fixed number of Core Elective courses, as determined by the University.
10. **Foundation Course:** A course that has been identified by the University as being central to the philosophy of enabling students to expand their thinking and discover their specific interests and passions other than "job oriented" learning. These are compulsory courses for all Programmes under which they are offered, and are common across similar degree programme types.
11. **Proficiency Course:** A course which provides useful skills and proficiency in certain areas, thereby equipping the students to face the competitive world as they step out of the portals of the University. A Proficiency course for any Programme is compulsory for all students undergoing that Programme.

Version No:

Approval Date:

12. Self-Immersion Course: A course, under any programme, that is determined by the University to be crucial for the overall development and growth of the student. Such a course may not necessarily lead to the award of credits; but it is mandatory for students to attend it and successfully complete it in order to be considered eligible for the award of their degree.

13. Value Added Course: A course offered beyond academics across the University/Department/School for improving the life skills of the students.

14. Readings: Different types of readings can be listed in the following formats:

- a. <Reading 1: Second name, First name. Year. *Title of the book*. Place: Publisher. Page numbers>
- b. <Reading 2: Second name, First name. Year. "Article name." *Journal name*. Volume/Issue. Page numbers. >
- c. <Reading 3: (If the item is listed in the textbook/reading material/reference material section): Second name, First name. Year. Page numbers. >